

Висновок. Отже, узагальнюючи вищенаведене дослідження потенціалу підприємства як складного економічного явища, вважаємо за доцільне подати авторське визначення дефініції «економічний потенціал підприємства» в наступній редакції: економічний потенціал підприємства – це сукупність визначених видів ресурсів підприємства, необхідних для його функціонування та/або розвитку, проявом синергізму дії яких виступає сукупність можливостей, створюваний певний ефект діяльності, досягнення певної мети у визначеному зовнішньому середовищі господарювання з урахуванням існуючих обмежень.

Окрім того, важливе значення для розуміння його сутності відіграє елементний склад (будова, внутрішня структура) та характер зв'язків між його елементами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Этимологический словарь русского языка // Под ред. Шаинского Н.М. – М. : Русский язык, 1994. – 588 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – С. 64.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Около 53000 слов / С.И. Ожегов – 25-е изд. – М. : АЗЪ, 2001. – 763 с.
4. Российский энциклопедический словарь: В 2 кн. Кн. 2: Н–Я. / под ред. А.М. Прохорова:– М. : Большая российская энциклопедия, 2000. – 1023 с.
5. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання: Підручник / Н.В. Касьянова Н.В., Д.В. Солоха, В.В. Морєва та ін.. 2-е вид. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 248 с.
6. Большая Советская Энциклопедия (в 30 томах) / Гл. ред. А.М. Прохоров. Изд. 3-е. – М. : «Советская Энциклопедия», 1975. – 628 с.
7. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. – М. : Книжный мир, 2000. – 895 с.
8. Мухин В.И. Исследование систем управления: Учебн. – М. : Экзамен, 2002. – 384 с.
9. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 397 с.
10. Скоробогата Л.В. Оцінка та технології обліку економічного потенціалу діяльності підприємств [Текст]: дис. ... к.е.н.: 08.06.04 / Скоробогата Лариса Вікторівна; «Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України». – Київ, 2005. – 220 с.
11. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятий промышленности: формирование, оценка, управление [Текст]: дис. ... д-ра экон. наук : 08.07.01 / Лапин Евгений Васильевич. – Сумы, 2006. – 432 с.
12. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура/ – [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>.
13. Григораш О.В. Становлення та розвиток сучасних підходів до визначення поняття «економічний потенціал підприємства». – [Електроний ресурс] – Режим доступу : http://zbnuruk.bukuniver.edu.ua/ed_work/n_7/29.pdf.
14. Краснокутська Н.С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження: моногр. / Н.С. Краснокутська. – Харків : Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. – 247 с.
15. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк; навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

УДК 338.465.4

Сидоренко Т.М.

*аспірант, асистент кафедри менеджменту сфери послуг
Київського національного університету технологій та дизайну*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуті сучасні тенденції розвитку ринку побутових послуг в Україні, які сформувались у зв'язку з диференціацією населення за доходами та майном. Також визначені основні проблеми, що стримують розвиток ринку побутових послуг, підвищення ефективності функціонування підприємств побутового обслуговування.

Ключові слова: підприємства, побутове обслуговування, попит, послуги, конкуренція, управління, ефективність, прибуток.

Сидоренко Т.Н. ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены современные тенденции развития рынка бытовых услуг в Украине, которые сформировались в связи с дифференциацией населения по доходам и имуществом. Также определены основные проблемы, сдерживающие развитие рынка бытовых услуг, повышение эффективности функционирования предприятий бытового обслуживания.

Ключевые слова: предприятия, бытовое обслуживание, спрос, услуги, конкуренция, управление, эффективность, прибыль.

Sidorenko T.N. TRENDS OF DEVELOPMENT CONSUMER SERVICES ENTERPRISE IN UKRAINE

The article deals with modern tendencies of development the market of public services in Ukraine, which the differentiation of the population by income and assets. Also identified the main problems that hinder the development of the market of public services, improve the efficiency of consumer services enterprise.

Keywords: enterprise, consumer services, demand, services, competition, control, efficiency, profit.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день сфера побутового обслуговування є важливою складовою економіки країни внаслідок забезпечення задоволення споживацького попиту на побутові послуги та одним з пріоритетних напрямів ведення малого і середнього підприємництва. Постійний ріст витрат, посилення конкуренції на ринку, підвищення вимог споживачів до якісних побутових послуг посилюють значимість ефективного управління підприємствами

побутового обслуговування. Необхідний пошук таких методів управління їх діяльністю, які допомагали б підприємствам враховувати особливості ринку і вести конкурентну боротьбу в стратегічній перспективі.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження та вивчення попиту на побутові послуги висвітлюється у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених: Л.Я. Баранової, С.Я. Войтовича, С.С. Гаркавенко, Ю.А. Дайновського, В.І. Дмитрієва, О.В. Зозульова,

О.І. Іщенко, Ф. Котлера, В.І. Куценко, Ж.-Ж. Ламбена, А.І. Левіна, Л.Г. Ліпич, В.М. Мальченко, А.Ф. Мельник, І.В. Новікової, М.А. Окландера, О.В. Пашук, Н.В. Погожої, О.А. Смирнової, Л.С. Співак, О.М. Шканової, В.В. Юхименко та інших.

Відзначаючи значущість наукових розробок вчених, варто зауважити, що у більшості робіт основна увага приділяється сутності потреб і попиту, класифікації чинників впливу на рівень задоволення попиту, методам прогнозування попиту населення на послуги тощо.

Метою написання статті є визначення ключових аспектів розвитку підприємств побутового обслуговування в сучасних умовах та їх функціонування.

Основні результати дослідження. Послуги надають набір бажаних характеристик, які диференціює їх як споживчі вартості та умовою їх конкурентоспроможності і реалізації. Отримуючи нові якості, послуги, котрі виробляються, в кожному конкретному випадку стають пріоритетними для споживача, це впливає на успішність на ринку послуг та різницю цін на модернізовану нову послугу. Як і будь-який товар, послуга проявляє себе набором споживчих характеристик, котрі дозволяють споживачу максимізувати корисність у процесі оптимізації вибору та задоволення структурованих потреб. Певна споживча вартість послуги є необхідною умовою для того, щоб послуга могла вступити в процес обміну на гроші, тобто продаватись, економічно реалізуючись внутрішньому та зовнішньому ринках.

Сьогодні в Україні обсяг реалізації побутових послуг у розрахунку на одного жителя в середньому становить близько 30 грн. на рік. Мережа сфери побутового обслуговування не дає населенню можливості одержувати послуги за місцем проживання. Більша частина об'єктів побутового обслуговування знаходиться у великих містах, а в невеликих містах та в сільській місцевості, де проживає понад 50% населення, немає умов для одержання необхідних побутових послуг. До того ж, у сільській місцевості один такий об'єкт припадає на 5 поселень, або 2600 жителів. Невисокий технічний рівень переважної більшості підприємств, що надають побутові послуги. Застаріле обладнання стримує впровадження прогресивних технологій. Мають місце випадки, коли надаються побутові послуги низької якості, без належної гарантії. Не завершено приватизації підприємств побутового обслуговування.

Відносно обмеженою є частка України і в міжнародній торгівлі послугами. Відношення між експортом та імпортом послуг України складає 64,47% до 35,53%. Водночас у країні є потенціал для роз-

витку міжнародної торгівлі послугами. Так, розвиток науки, технологій і висококваліфікована робоча сила є необхідними передумовами для динамічного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, програмного забезпечення, електронної і мобільної торгівлі, які базуються на основі глобальної мережі Інтернет, що може відіграти роль «локомотиву розвитку», тобто простимулювати розвиток всієї національної економіки, забезпечити міцні конкурентні переваги на світових ринках. Слід також використати вигідне гео економічне положення країни для розвитку транспортної інфраструктури та туризму.

Кожне підприємство є складовою соціально-економічною системою, яка поєднує у виробничому процесі різноманітні матеріальні елементи, людські ресурси та інформаційні зв'язки [1].

Надання побутових послуг є джерелом наповнення державного бюджету і формування прибутку підприємницьких структур, засобом комплексного обслуговування споживачів та скорочення витрат часу на виконання певних видів робіт.

Види побутових послуг: індивідуальне пошиття і ремонт швейних, хутряних виробів і головних уборів; індивідуальне пошиття, в'язання і ремонт трикотажних виробів; індивідуальне виготовлення і ремонт взуття; ремонт побутових машин і приладів; ремонт годинників; виготовлення і ремонт ювелірних виробів; ремонт побутової радіоелектронної апаратури; послуги з відео зйомки і звукозапису; виготовлення і ремонт меблів; послуги перукарень; послуги фотографій; послуги з хімічного чищення виробів; послуги з прання білизни; послуги лазень. Замовник – особи, яким надаються побутові послуги.

Інтенсивному розвитку підприємств побутового обслуговування сприяє зростаючий споживацький попит на побутові послуги, що обумовлює необхідність ефективного управління підприємствами побутового обслуговування (табл. 1).

Однією з проблем розвитку підприємств побутового обслуговування є відсутність державного регулювання тарифів, а також цін на побутові послуги, котрі встановлюються конкретним підприємством, виходячи із собівартості, співвідношення між попитом і пропозицією та норми прибутку. Це перешкоджає реалізації соціальної функції підприємствами, що надають побутові послуги. Чинним законодавством України не передбачено пільг будь-яким категоріям населення при наданні побутових послуг.

Таким чином, загальний стан побутового обслуговування не задовольняє потреб населення, і, насамперед, у соціально необхідних послугах. Деякі підприємства побутового обслуговування перебувають у

Таблиця 1

Показники роботи підприємств побутового обслуговування

Види послуг	Обсяги реалізованих послуг (у ринкових цінах), млн. грн.			
	2009	2010	2011	2012
Всього	4313,24	4998,71	6274,38	6727,63
Технічне обслуговування та ремонт автомобілів та мотоциклів	1246,25	1326,31	1607,22	1754,35
Ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку	291,97	288,02	246,08	262,44
Оренда машин та устаткування	1892,8	2128,11	2792,08	2976,70
Прокат побутових виробів та предметів особистого вжитку	35,93	25,66	24,62	31,10
Ремонт і технічне обслуговування офісної та електронно-обчислюваної техніки	345,84	593,96	639,25	687,46
Прибирання виробничих та житлових приміщень, устаткування та транспортних засобів	500,45	636,65	965,13	1015,58

Джерело: складено та опрацьовано автором на основі статистичного збірника «Діяльність підприємств сфери послуг за 2010-2013 рр.»

складному фінансовому становищі. Отже, основні організаційно-економічні проблеми у сфері побутового обслуговування зводяться до такого:

- недосконале правове регулювання питань діяльності суб'єктів господарської діяльності;
- професійна роз'єднаність підприємств побутового обслуговування;
- відсутність у невеликих містах та у сільській місцевості достатньої мережі підприємств побутового обслуговування;
- низький технічний рівень оснащення більшості підприємств побутового обслуговування, відсутність вітчизняного обладнання, приладів та інструментів для надання цих послуг,
- недостатня кваліфікація певної частини фахівців для роботи в ринкових умовах;
- відсутність фінансово-кредитної підтримки підприємств. Тому важливими завданнями підприємництва у сфері побутового обслуговування повинні стати: надання населенню широкого спектру високоякісних побутових послуг, наближення його до місць проживання та трудової діяльності громадян шляхом оптимізації мережі об'єктів побутового обслуговування, поступове досягнення європейського рівня сервісу, підвищення якості виконання замовлень, нарощування обсягів виробництва.

Підприємницька активність вважається у світі чи не найголовнішим фактором економічної стабільності та гарантом економічного зростання. Практика розвинених країн показує, що ринкові відносини можуть бути ефективними та плідними лише за умови ефективного та конкурентоздатного підприємництва. У зв'язку з цим у цивілізованому світі держава заохочує до розвитку приватної ініціативи різноманітними методами [3].

Особливе значення у становленні та розвитку сфери побутового обслуговування в Україні має мале підприємництво. Мале підприємництво у сфері побутового обслуговування населення є особливим типом підприємницької діяльності з надання послуг, котрі здійснюються недержавними малими підприємствами або фізичними особами базовими властивостями якої є самостійність, інноваційність, систематичність, єдність власності та контролю.

Потреби у послугах підприємств побутового обслуговування, які приймають форму попиту, пропонується поділяти на реалізований та незадоволений попит. Відтак встановлено взаємозв'язок потреб і попиту населення на послуги підприємств побутового обслуговування, визначено причини та послідовність перетворення потреб у задоволений та незадоволений попит. Це забезпечило розподіл незадоволеного по-

питу на такі складові: незадоволений попит, що формується на основі платоспроможних незадоволених потреб, і незадоволений попит, що формується на основі платоспроможних потреб, задоволених шляхом самообслуговування. Останні, в свою чергу, зумовлюють існування незадоволеного попиту при одночасному задоволенні платоспроможних потреб.

Виявлено, що потреби у послугах підприємств побутового обслуговування, які не приймають форму попиту, формуються із задоволених потреб шляхом самообслуговування та незадоволених потреб.

Значним поштовхом для розвитку вітчизняного ринку послуг є наближення з кожним днем Євро-2012. Цей факт стимулює владу до активних дій в боротьбі з економічною кризою, виводячи на перший план обслуговуючий сектор.

Також розвиток сфери послуг в Україні потребує залучення додаткових інвестицій, в т.ч. іноземних. Залучення іноземного капіталу забезпечить не тільки надходження необхідних фінансових ресурсів, але й передових, технічно ефективних методів реалізації послуг, що сприятиме підвищенню їх якості, доступності, культури обслуговування та, в кінцевому рахунку, підвищить конкурентоспроможність вітчизняних виробників послуг та значно зміцнить позиції України в міжнародному обміні послугами.

Висновки. Щоб утримати свої позиції, підприємствам, котрі діють на ринку побутових послуг, необхідно організувати грамотний менеджмент, розробляти ефективні бізнес-рішення. Бізнес, пов'язаний з наданням побутових послуг населенню, є одним з найбільш складних у сфері послуг. Одним з основних напрямків, які забезпечують підвищення рентабельності і швидке зростання для підприємств, що надають побутові послуги населенню, виступають постійна диверсифікація бізнесу і експансія в регіони. Диверсифікація бізнесу проявляється у прагненні підприємств, які надають побутові послуги населенню, щорічно розширювати спектр надаваних послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Решетняк О. Сучасні методи управління підприємством сфери послуг. – Х. : Фактор, 2008. – 544 с.
2. Маде підприємництво у сфері побутового обслуговування населення: навч. посіб. / Варналій З.С., Хмелевська Л.П. Хмелевський М.О. – К. : Знання України, 2004. – 260 с.
3. Хмелевська Л. Мале підприємництво як економічна категорія // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць НДЕІ. – Вип.11. – 2000. – С. 266–274.
4. Федонін О.С, Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О.С. Федонін, І.М.Репіна, О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.